

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ , 1958 - 1966 : ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣΡΟΩΝ - ΕΚΡΟΩΝ

Σπύρος Ζήκος, Λέκτορας στο Τμήμα Οικονομικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

1.Εισαγωγή

Στη μελέτη αυτή επιχειρείται η καταγραφή και ανάλυση του επιπέδου ανάπτυξης και των διαρθρωτικών μεταβολών της Ελληνικής οικονομίας στη χρονική περίοδο 1958-1966. Ένας ιδιαίτερα ικανοποιητικός τρόπος για μια διαχρονική ανάλυση των διαρθρωτικών μεταβολών είναι η χρησιμοποίηση της προσέγγισης εισροών-εκροών. Η βάση της ανάλυσης εισροών-εκροών είναι ο πίνακας εισροών-εκροών ο οποίος παρέχει μια ολική εικόνα της διάρθρωσης της οικονομίας, της σχετικής σημασίας των συναλλαγών των διαφόρων κλάδων και του βαθμού αλληλεξάρτησης των διαφόρων κλάδων.

Η καταγραφή και ανάλυση του επιπέδου ανάπτυξης και των διαρθρωτικών μεταβολών της Ελληνικής οικονομίας στη μελέτη αυτή γίνεται με τη μέθοδο της Decomposition Analysis και βασίζεται στους πίνακες εισροών-εκροών της Ελληνικής οικονομίας του Κ.Ε.Π.Ε (Σκούντζος, Ματθαίος, 1980) για τα έτη 1958, 1963 και 1966. Οι τρεις πίνακες είναι απόλυτα συγκρίσιμοι και δίνονται σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές με έτος βάσης το 1970. Ο πίνακας εισροών-εκροών του έτους 1958 είναι πρωτογενής , ενώ οι πίνακες εισροών-εκροών για τα έτη 1963 και 1966 εκτιμήθηκαν με τη γνωστή μέθοδο R.A.S έχοντας ως βάση τον πρωτογενή πίνακα του έτους 1958, την τελική ζήτηση και τις αρχικές εισροές για τα παραπάνω έτη. Για να απελευθερώσουμε την ανάλυση από τη διαχρονική επίδραση των τιμών χρησιμοποιούμε τους πίνακες εισροών- εκροών των ετών 1958, 1963 και 1966 σε σταθερές τιμές 1970.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης παρουσιάζεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση των επιπτώσεων των διαρθρωτικών μεταβολών. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εμπειρικής ανάλυσης τα οποία επικεντρώνονται κυρίως στη μεταποίηση.

2. Μεθοδολογία

Η μέθοδος της Decomposition Analysis (Komponentenzerlegung) που χρησιμοποιείται στην εργασία αυτή βασίζεται στη μελέτη των Chenery, Shishibo και Watanabe (1962), διαφέρει όμως από αυτή ως προς το χειρισμό των εισαγωγών .

Σύμφωνα με την παραπάνω μέθοδο διακρίνονται τέσσερις παράγοντες που ερμηνεύουν τους διαφορετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης του προϊόντος κάθε κλάδου ήτοι, η επέκταση της εγχώριας τελικής ζήτησης, η επέκταση των εξαγωγών, η υποκατάσταση των εισαγωγών και η μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών.

Η παραπάνω προσέγγιση έχει συνοπτικά ως εξής:

Το συνολικό προϊόν (ακαθάριστη παραγωγή) κάθε κλάδου στο ανοικτό στατικό υπόδειγμα εισροών-εκροών του Leontief δίνεται από τη σχέση:

$$(1) \quad X_i^t = \sum_j a_{ij}^t X_j^t + Y_i^t + E_i^t - M_i^t \quad (i=1, \dots, n; t=1,2,3)$$

όπου

X_i^t = Ακαθάριστη παραγωγή του κλάδου i στην περίοδο t

Y_i^t = Εγχώρια τελική ζήτηση του κλάδου i στην περίοδο t

E_i^t = Εξαγωγές του κλάδου i στην περίοδο t

M_i^t = Εισαγωγές του κλάδου i στην περίοδο t

a_{ij}^t = Η κατά μονάδα προϊόντος του κλάδου j ενδιάμεσος εισροή που προέρχεται από τον κλάδο i στην περίοδο t (τεχνολογικός συντελεστής)

$\sum_j a_{ij}^t X_j^t$ = Συνολική ενδιάμεση ζήτηση του κλάδου i στην περίοδο t

Αν m_i^t είναι το ποσοστό των εισαγωγών του κλάδου i στη συνολική εγχώρια ζήτηση (ενδιάμεση και τελική) του ίδιου κλάδου στην περίοδο t .
δηλαδή :

$$(2) \quad m_i^t = M_i^t / (\sum_j a_{ij}^t X_j^t + Y_i^t)$$

τότε το ποσοστό της συνολικής εγχώριας ζήτησης που καλύπτεται από εγχώρια παραγωγή θα είναι:

$$(3) \quad \lambda_i^t = 1 - m_i^t = (\sum_j a_{ij}^t X_j^t + Y_i^t) / X_i^t$$

Η εξίσωση (1) τότε μπορεί να γραφεί :

$$(4) \quad X_i^t = \lambda_i^t (\sum_j a_{ij}^t X_j^t + Y_i^t) + E_i^t \quad \text{ή}$$

$$(5) \quad X_i^t = \sum_j b_{ij}^t (\lambda_j^t Y_j^t + E_j^t)$$

όπου οι συντελεστές b_{ij} παριστούν στοιχεία της αντίστροφης μήτρας $(I - \lambda^t A^t)^{-1}$

Η εξίσωση (5) μπορεί να γραφεί υπό μορφή μήτρας ως εξής:

$$(6) \quad x = (I - \lambda A)^{-1} (\lambda y + e)$$

όπου

x: Διάνυσμα - στήλη με την ακαθάριστη παραγωγή κάθε κλάδου

A: Μήτρα των τεχνολογικών συντελεστών

λ: Διαγώνιος μήτρα με τα ποσοστά της συνολικής εγχώριας ζήτησης που καλύπτεται από εγχώρια παραγωγή στην κύρια διαγώνιο.

y: Διάνυσμα - στήλη με την εγχώρια τελική ζήτηση κάθε κλάδου

e: Διάνυσμα - στήλη με τις εξαγωγές κάθε κλάδου

Η εξίσωση (6) δείχνει ότι το ύψος της ακαθάριστης παραγωγής κάθε κλάδου προσδιορίζεται από την ταυτόχρονη επίδραση τεσσάρων παραγόντων. Οι παράγοντες αυτοί είναι η εγχώρια τελική ζήτηση (διάνυσμα y), οι εξαγωγές (διάνυσμα e), η υποκατάσταση εισαγωγών (διαγώνιος μήτρα λ) και η τεχνολογία (μήτρα A).

Η μέτρηση της υποκατάστασης εισαγωγών, που στην παρούσα μελέτη ερμηνεύεται από τη μεταβολή (αύξηση ή μείωση) του ποσοστού λ της συνολικής εγχώριας ζήτησης που καλύπτεται με εγχώρια παραγωγή, διαφέρει εκείνης που προτάθηκε από τους Chenery, Shishibo και Watanabe και η οποία προβλέπει τη μέτρηση της υποκατάστασης εισαγωγών με βάση το διάνυσμα με τις αποκλίσεις της αύξησης των εισαγωγών από το ρυθμό αύξησης του συνολικού προϊόντος :

$$dM_i = M_i^{t+1} - zM_i^t \quad \text{όπου} \quad z = \Sigma X_i^{t+1} / \Sigma X_i^t$$

Το βασικό πρόβλημα αυτής της μεθόδου μέτρησης της υποκατάστασης εισαγωγών είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη την αναλογικότητα στην εξέλιξη της παραγωγής των διαφόρων κλάδων ως προς την εξέλιξη του συνολικού προϊόντος (Morley and Smith, 1970). Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα υποδεικνύοντας π.χ. θετική υποκατάσταση εισαγωγών εκεί όπου $\Delta X_i / \Delta M_i < \Delta / \Sigma X_i$, ενώ στην πραγματικότητα η αύξηση των πωλήσεων του κλάδου i μπορεί να έχει προέλθει αποκλειστικά από εισαγωγές (Πανεθυμιτάκης, 1985). Η χρήση των ποσοστών της συνολικής εγχώριας ζήτησης που καλύπτεται από εγχώρια παραγωγή παρακάμπτει αυτό το σοβαρό πρόβλημα.

Η μεγέθυνση του προϊόντος κάθε κλάδου ($\delta x = X^{t+1} - X^t$) μπορεί με βάση την εξίσωση (6) να διασπασθεί σε κάθε ένα από τους παραπάνω παράγοντες ξεχωριστά :

$$(7) \quad \delta x = (I - \lambda^t A^t)^{-1} \delta y \lambda^t + (I - \lambda^t A^t)^{-1} \delta e + (I - \lambda^t A^t)^{-1}$$

$$\delta \lambda (y^{t+1} + w^{t+1}) + (I - \lambda^t A^t)^{-1} \delta A \lambda^t x^{t+1}$$

όπου w = διάνυσμα στήλης με την ενδιάμεση ζήτηση κάθε κλάδου.

Ο πρώτος όρος στο δεξιό μέλος της εξίσωσης (7) μετρά τη μεταβολή της ακαθάριστης παραγωγής κάθε κλάδου που προέρχεται από μια διεύρυνση της εγχώριας τελικής ζήτησης. Ο δεύτερος όρος μετρά τις επιδράσεις που προέρχονται από την επέκταση

των εξαγωγών. Ο τρίτος όρος μετρά την επίδραση της υποκατάστασης εισαγωγών. Η υποκατάσταση εισαγωγών μπορεί να είναι θετική ή αρνητική. Θετική υποκατάσταση εισαγωγών έχουμε όταν οι εισαγωγές υποκαθίστανται με εγχώρια προϊόντα. Στην περίπτωση αυτή το ποσοστό της συνολικής εγχώριας ζήτησης λ που καλύπτεται με εγχώρια παραγωγή αυξάνεται. Αρνητική υποκατάσταση εισαγωγών έχουμε όταν στην εσωτερική αγορά τα εγχώρια προϊόντα εκτοπίζονται από προϊόντα της αλλοδαπής. Ο τελευταίος όρος στο δεξιό μέλος της εξίσωσης (7) μετρά τις μεταβολές στην τεχνολογία παραγωγής που ερμηνεύονται από τις μεταβολές των τεχνολογικών συντελεστών. Τέλος, κάθε ένας από τους τέσσερις προσδιοριστικούς παράγοντες της μεγέθυνσης της ακαθάριστης παραγωγής κάθε κλάδου πολλαπλασιάζεται με την κατά Leontief αντίστροφη μήτρα, λαμβάνοντας έτσι υπόψη πέρα από τις *άμεσες* και τις *έμμεσες* επιδράσεις (λόγω της αλληλεξάρτησης των κλάδων) που ασκεί κάθε κλάδος στην παραγωγή των άλλων κλάδων.

Παρόμοιες εργασίες για την Ελλάδα στα πλαίσια του συστήματος εισροών - εκροών έχουν γίνει από τον Θ. Σκούντζο (1980) για την περίοδο 1958 - 1970 και Β. Σταυρινό (1981) για την περίοδο 1958 - 1976. Τα αποτελέσματα όμως αυτών των μελετών με εκείνα της παρούσης μελέτης δεν μπορούν να συγκριθούν γιατί αφενός μεν αναφέρονται σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, αφετέρου στις μελέτες αυτές δεν λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις της υποκατάστασης εισαγωγών. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων στο κεφάλαιο 3 γίνεται σε ποσοστιαίες μονάδες και όχι σε απόλυτους αριθμούς με σκοπό την διευκόλυνση συγκρίσεων. Η ποσοστιαία συμβολή καθενός από τους τέσσερις προσδιοριστικούς παράγοντες της μεγέθυνσης στην μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας σε μία δεδομένη χρονική περίοδο προκύπτει από το πηλίκο της συνεισφοράς κάθε παράγοντα προς την αύξηση της συνολικής ακαθάριστης παραγωγής της οικονομίας στην περίοδο αυτή.

3. Αποτελέσματα της Εμπειρικής Ανάλυσης

3.1 Η Γενική Πορεία της Μεγέθυνσης : Διατομεακή Ανάλυση

Στην Ελλάδα η περίοδος μεταξύ 1958 και 1966 χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι ρυθμοί ανάπτυξης που πέτυχε η Ελληνική οικονομία το χρονικό αυτό διάστημα ήταν υψηλοί όχι μόνο σε σύγκριση με τις προπολεμικές επιδόσεις της, αλλά και σε σχέση με τις επιδόσεις που σημειώθηκαν την ίδια περίοδο στις ευρωπαϊκές και τις άλλες ανεπτυγμένες χώρες. Πιο συγκεκριμένα, η συνολική ακαθάριστη αξία παραγωγής σε σταθερές τιμές 1970 αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 6,9%, ενώ το ΑΕΠ με 6,3%.

Σχετικά ικανοποιητικές υπήρξαν και οι εξελίξεις στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας, όπου οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κινήθηκαν με υψηλότερο ρυθμό από τις εισαγωγές (10,4% έναντι 9,9%), με αποτέλεσμα το 1966 να αντιπροσωπεύουν το 60,6% των εισαγωγών, έναντι 58,4% που ήταν το 1958.

Στο χρονικό διάστημα 1958 - 1966 οι τέσσερις προσδιοριστικοί παράγοντες της μεγέθυνσης του προϊόντος της Ελληνικής οικονομίας έπαιξαν διαφορετικούς ρόλους. Η διεύρυνση της εγχώριας τελικής ζήτησης (και ιδιαίτερα της ιδιωτικής κατανάλωσης)

συνέβαλε κατά 88,61% στη μεγέθυνση του προϊόντος, ενώ τα ποσοστά συμβολής για τις περιόδους 1958 - 1963 και 1963 - 1966 ήταν 93,34 και 83,77. Η διεύρυνση της εγχώριας τελικής ζήτησης αυτή την περίοδο, ήταν κυρίως αποτέλεσμα της μεγάλης αύξησης του εισοδήματος (56,4%) και της επελθούσης μεταβολής των καταναλωτικών προτύπων λόγω της μεγάλης μετακίνησης του πληθυσμού από την επαρχία στα αστικά κέντρα. Η μεγάλη αύξηση του εισοδήματος ήταν αποτέλεσμα κυρίως της ταχείας αύξησης των επενδύσεων, των μεγάλων πλεονασμάτων εργατικού δυναμικού και της ραγδαίας αύξησης των άδηλων πόρων. Ειδικότερα, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ως ποσοστό στο ΑΕΠ (σε τιμές 1970), αυξήθηκαν από 20,0% το 1958 σε 25,7% το 1966. Η σχετικά υψηλή αποταμιευτική ροπή της οικονομίας (από 9,8% του ΑΕΠ το 1958 σε 17,6% το 1966) σε συνδυασμό με την αξιοζήλευτη νομισματική σταθερότητα που πέτυχε η χώρα την περίοδο αυτή επέτρεψε τη χρηματοδότηση των αυξημένων επενδύσεων σε σημαντικό βαθμό. Σημαντικός ήταν και ο ρόλος που διαδραμάτισαν οι αυξημένοι άδηλοι πόροι (κυρίως ναυτιλιακά και μεταναστευτικά εμβάσματα και έσοδα από τον τουρισμό). Η συμμετοχή τους στο εθνικό εισόδημα αυξήθηκε από 6,7% το 1958 σε 10,9% το 1966.

Η επέκταση των εξαγωγών συνέβαλε κατά 12,56% την περίοδο 1958 - 1966 ενώ στις περιόδους 1958 - 1963 και 1983 - 1966 κατά 9,24% και 15,73% αντιστοίχως. Η μεγαλύτερη συμβολή των εξαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της Ελληνικής οικονομίας αντανάκλα σε μεγάλο βαθμό τον εξωστρεφή προσανατολισμό της Ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής στις αρχές του 1961. Η συνεχής διεύρυνση των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μετά το 1955, το περιορισμένο μέγεθος της εσωτερικής αγοράς καθώς και η αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της ελεύθερης εξαγωγής βιομηχανικών και αρκετών αγροτικών προϊόντων που προσέφερε η σύνδεση με την ΕΟΚ ήταν οι κυριότεροι λόγοι που άσκησαν πίεση για την εφαρμογή μιας εξαγωγικά προσανατολισμένης εκβιομηχάνισης (Γιαννίσης, 1983).

Παραπέρα σημαντικό ρόλο στην αύξηση των εξαγωγών στην περίοδο αυτή διαδραμάτισε και η ραγδαία ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και το γεγονός ότι η βιομηχανική ανάπτυξη των χωρών του Τρίτου Κόσμου ήταν ακόμα περιορισμένη και επομένως ο ανταγωνισμός που δέχθηκαν οι εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων στην αγορά των Ευρωπαϊκών χωρών (κοινοτικό χώρο) ήταν περιορισμένος (Κιντής, 1983).

Η συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της Ελληνικής οικονομίας στην περίοδο 1958 - 1966 υπήρξε αρνητική (-4,40%, Πίνακας 1). Το γεγονός αυτό δείχνει ότι υπήρξε σημαντική εισαγωγική διείσδυση αλλοδαπών προϊόντων στην εγχώρια αγορά, παρά τον υψηλό βαθμό προστασίας της εγχώριας παραγωγής και παρά το γεγονός ότι σ' αυτή την περίοδο ιδρύθηκαν νέοι παραγωγικοί κλάδοι και αρκετές νέες μεγάλες επιχειρήσεις σχετικά προηγμένης τεχνολογίας. Η μετάβαση προς την εξωστρεφή εκβιομηχάνιση στην περίοδο αυτή φαίνεται ότι επιδιώχθηκε με έναν τρόπο, που από τη μια μεριά βελτίωνε τις προϋποθέσεις για εξαγωγές και που πράγματι οδήγησε σε σημαντική αύξηση και μεταβολή στη σύνθεσή τους, από την άλλη μεριά όμως δημιούργησε τέτοιες δομές, ώστε η αύξηση των εξαγωγών στηρίχτηκε στην παράλληλη διεύρυνση των εισαγωγών, κυρίως λόγω της σχεδόν ολοκληρωτικής εισαγωγής ξένης τεχνολο-

γίας (μηχανήματα, εξοπλισμός αλλά και ενδιάμεσα προϊόντα, Παπανδρέου 1981, Γιαννίτσης 1983, Φωτόπουλος 1985).

Η μεγαλύτερη συρρίκνωση στο μερίδιο της εγχώριας παραγωγής λόγω εισαγωγικής διείσδυσης στην περίοδο 1958 - 1966 σημειώθηκε στο δευτερογενή τομέα και κυρίως στον κλάδο των ορυχείων και της μεταποίησης. Πολύ υψηλή υπήρξε επίσης και η αρνητική υποκατάσταση εισαγωγών στον πρωτογενή τομέα.

Η γενική τάση στις διάφορες τεχνολογικές μεταβολές, που αντικατροπτίζονται σε μεταβολές των τεχνολογικών συντελεστών, στην περίοδο 1958 - 1966, δείχνει ότι υπήρξε σημαντική αύξηση της ενδιάμεσης ζήτησης γεγονός που συνέβαλε στη μεγέθυνση του συνολικού προϊόντος της οικονομίας κατά 3,22%. Στον πρωτογενή τομέα η μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών συνέβαλε κατά 0,47% στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας, στο δευτερογενή κατά 5,43%, στο δε τριτογενή κατά -3,18%.

Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας στο διάστημα 1958 - 1966 συνοδεύτηκε και από σημαντικές μεταβολές στη δομή της. Η μεταβολή του προϊόντος δεν ήταν ομοιόμορφη (ποσοστιαία) σ' όλους τους παραγωγικούς κλάδους. Το βάρος της ανάπτυξης έφερε κυρίως ο δευτερογενής τομέας, ενώ η επιρροή του πρωτογενή τομέα μειώθηκε σημαντικά (από 13,83% σε 9,83%, Πίνακας 2,3). Σημαντική υπήρξε επίσης και η συμβολή του τριτογενή τομέα στη μεγέθυνση του προϊόντος (από 31,32% σε 37,27%), ο οποίος αυτή την περίοδο αναδεικνύεται ως ο δυναμικότερος τομέας της οικονομίας.

Η μείωση της σημασίας του πρωτογενή τομέα στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας οφείλεται αποκλειστικά στην αρνητική μεταβολή των αποθεμάτων (-6,2%) που παρατηρήθηκε τη δεύτερη χρονική περίοδο στον κλάδο αυτό. Η μεγαλύτερη ζήτηση για προϊόντα του κλάδου αυτού την περίοδο αυτή αντιμετωπίστηκε με μείωση των αποθεμάτων και όχι με αύξηση της παραγωγής.

Στο δευτερογενή τομέα σημειώθηκαν επίσης σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές. Ο κλάδος των κατασκευών, ο οποίος στην πρώτη χρονική περίοδο συνέβαλε κατά 30,6% στη μεγέθυνση του προϊόντος του δευτερογενή τομέα, στη δεύτερη χρονική περίοδο η συμβολή του σημείωσε μικρή πτώση και ανήλθε σε 27,9%. Αντίθετα η συμβολή της μεταποίησης στη μεγέθυνση του προϊόντος του δευτερογενή τομέα παρέμεινε και στις δύο περιόδους σχεδόν η ίδια (65,3% και 65,6%). Η σε ευρεία κλίμακα μείωση της χρησιμοποίησης των προϊόντων του κλάδου αυτού ως ενδιάμεση εισροή από τους άλλους κλάδους (αρνητική μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών = -3,63%) που παρατηρήθηκε στη δεύτερη χρονική περίοδο - σε αντίθεση με την πρώτη περίοδο (+7,31%) - καθώς επίσης και η μεγαλύτερη διείσδυση αλλοδαπών βιομηχανικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά (αρνητική υποκατάσταση εισαγωγών από -0,38% σε -1,10%) φαίνεται ότι αντιστάθμισαν πλήρως την κατά τη δεύτερη χρονική περίοδο μεγαλύτερη συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος του δευτερογενή τομέα που προήλθε από την επέκταση της εγχώριας τελικής ζήτησης (από 6,4% σε 8,4%). Σημαντική υπήρξε επίσης και η συμμετοχή του κλάδου Ηλεκτρισμός - Υδρευση στη μεγέθυνση του προϊόντος του δευτερογενή τομέα. Η συμβολή του στη δεύτερη χρονική περίοδο ήταν περίπου διπλάσια (από 1,33% σε 2,46%) της πρώτης, γεγονός που οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην αυξημένη ζήτηση των

προϊόντων του κλάδου αυτού ως ενδιάμεσες εισροές από τους άλλους κλάδους της οικονομίας (από -0,04% σε 0,81%).

Στον τριτογενή τομέα ο κλάδος του εμπορίου ήταν εκείνος, ο οποίος στη δεύτερη χρονική περίοδο αύξησε σημαντικά τη συμβολή του στη μεγέθυνση του προϊόντος του τομέα (από 25,1% σε 30,6%). Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αυξημένη ζήτηση των προϊόντων του ως ενδιάμεσες εισροές από τους άλλους κλάδους. Στους υπόλοιπους κλάδους του τριτογενή τομέα κατά τη δεύτερη χρονική περίοδο σημειώθηκε ελαφρά μείωση της συμβολής τους στη μεγέθυνση του προϊόντος σε σύγκριση με την πρώτη χρονική περίοδο.

3.2 Κλαδική Ανάλυση

3.2.1 Κλαδικές Επιδράσεις από την Επέκταση της Εγχώριας Τελικής Ζήτησης

Ο διαρθρωτικός και παραγωγικός μετασχηματισμός που συνοδεύει την οικονομική ανάπτυξη, είναι κυρίως αποτέλεσμα της ανάγκης που προκύπτει αφενός για την παραγωγή περισσότερων αγαθών (καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών) και αφετέρου των περιορισμένων ορίων που παρουσιάζει η κατανάλωση ορισμένων προϊόντων λόγω του ύψους της εισοδηματικής ελαστικότητας της ζήτησης. Από την οικονομική θεωρία είναι γνωστό ότι η εισοδηματική ελαστικότητα της ζήτησης για τα διάφορα προϊόντα δεν είναι ομοιόμορφη αλλά διαφέρει ουσιαστικά καθώς επίσης ότι μεταβάλλεται με την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος.

Στην Ελλάδα η χρονική περίοδος 1958 - 1966 χαρακτηρίζεται από σχετικά ταχεία αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος (56,4%) και μεγάλες μετακινήσεις του πληθυσμού από την επαρχία στα αστικά κέντρα. Τα γεγονότα αυτά διαδραμάτισαν αποφασιστικό ρόλο στη διεύρυνση της εγχώριας τελικής ζήτησης.

Από την επέκταση της εγχώριας τελικής ζήτησης μεταξύ 1958 και 1966 η ιδιωτική κατανάλωση ήταν εκείνη που συνέβαλε περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας (60,85%). Η ζήτηση καταναλωτικών προϊόντων του πρωτογενή τομέα συνέβαλε κατά 11,5% στην αύξηση του προϊόντος, η δε αντίστοιχη συμβολή της ζήτησης βιομηχανικών καταναλωτικών αγαθών ήταν 22,92%. Οι παραδοσιακοί κλάδοι της μεταποίησης όπως τα τρόφιμα, τα υφαντικά, η ένδυση, ο καπνός και τα ποτά καθώς και ο κλάδος ενδιάμεσων αγαθών "παράγωγα πετρελαίου" ήταν εκείνοι οι κλάδοι, των οποίων η ζήτηση καταναλωτικών αγαθών συνέβαλε περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος της ελληνικής οικονομίας (Πίνακας 4). Το 66,7% της συνολικής συμβολής της μεταποίησης στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της ελληνικής οικονομίας προήλθε μόνο από την επέκταση της ιδιωτικής κατανάλωσης των παραπάνω πέντε παραδοσιακών κλάδων.

Αξειοσημείωτο υπήρξε επίσης το μεγάλο βάρος των υπηρεσιών στην ιδιωτική κατανάλωση. Περίπου το 40,0% της συμβολής της ιδιωτικής κατανάλωσης στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας στην περίοδο 1958 - 1966 προήλθε από αυτή την κατηγορία. Η μεγαλύτερη συμβολή προήλθε από τον κλάδο του εμπορίου, τις λοιπές υπηρεσίες,

τις ενοικιάσεις κατοικιών και τις μεταφορές (Πίνακας 4). Η εκτεταμένη εκβιομηχάνιση, η προοδευτική εμπορευματοποίηση της παραγωγής του αγροτικού τομέα με την επακόλουθη τόνωση της ζήτησης των παραδοσιακών αγροτικών στρωμάτων, η μεγάλη ανάπτυξη των αεροπορικών δρομολογίων εσωτερικού και εξωτερικού καθώς και η ανάπτυξη του εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού ήταν οι κυριότεροι παράγοντες που συντέλεσαν στη μεγάλη αύξηση του βάρους των υπηρεσιών στην ιδιωτική κατανάλωση αυτή την περίοδο.

Η επέκταση της δημόσιας κατανάλωσης στη χρονική περίοδο 1958 - 1966 συνέβαλε κατά 7,45% στη μεγέθυνση του προϊόντος της. Η συμβολή αυτή οφείλεται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα στον κλάδο των δημοσίων υπηρεσιών, η συμβολή του οποίου στο σύνολο της συμβολής από την επέκταση της δημόσιας κατανάλωσης ήταν 75,7%. Η μεγαλύτερη συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος από τη διεύρυνση της δημόσιας κατανάλωσης υπήρξε την περίοδο 1963 - 1966 (8,74%).

Η συμβολή των συνολικών ακαθάριστων επενδύσεων (ιδιωτικών και δημοσίων) στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της οικονομίας μεταξύ 1958 και 1966 ήταν 27,4% (Πίνακας 4), η δε αντίστοιχη συμβολή στις υποπεριόδους 1958 - 1963 και 1963 - 1966 ήταν 23,06% και 22,9% (Πίνακας 5 και 6). Αν και στην περίοδο αυτή η συμβολή των ακαθάριστων επενδύσεων στη μεγέθυνση του προϊόντος υπήρξε αναμφισβήτητη μεγάλη, η ποιοτική τους σύνθεση ήταν απογοητευτική. Από όλους τους κλάδους της οικονομίας ο κλάδος των κατασκευών απορρόφησε το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών ακαθάριστων επενδύσεων. Κατά μέσο όρο (σε τιμές 1970) στο χρονικό διάστημα 1958 - 1966 απορρόφησε το 72,7% του συνόλου. Ετοι η ζήτηση επενδυτικών αγαθών από τον κλάδο των κατασκευών συνέβαλε (άμεσα και έμμεσα) κατά 10,12% (Πίνακας 4) στην μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας και αποτέλεσε το 36,85% της συνολικής συμβολής των ακαθάριστων επενδύσεων.

Η κυριαρχία των επενδύσεων στον κλάδο των κατασκευών δείχνει ότι το ενδιαφέρον της ελληνικής οικονομικής πολιτικής μετά τον πόλεμο επικεντρώθηκε κυρίως στις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις της επέκτασης του κλάδου (στην αύξηση του εισοδήματος και της ζήτησης) σε αντίθεση με τις άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες οι οποίες στηρίχθηκαν στα δυναμικά αποτελέσματα των επενδύσεων (capacity effect), επενδύοντας κυρίως στον τομέα της μεταποίησης.

Σημαντικό τμήμα των επενδεδυμένων πόρων στον κλάδο των κατασκευών (κατά μέσο όρο 43,22%) κατευθύνθηκε και δεσμεύτηκε στον τομέα της κατοικίας με αποτέλεσμα ένα σημαντικό τμήμα του παραγωγικού δυναμικού της μεταποίησης να βρίσκεται σε στενή εξάρτηση από την οικοδομική δραστηριότητα (βασικές μεταλλουργικές, προϊόντα από μέταλλο, μη μεταλλικά προϊόντα, έπιπλα, ηλεκτρικές μηχανές). Ο συμπληρωματικός χαρακτήρας αυτών των κλάδων της μεταποίησης και της οικοδομικής δραστηριότητας οδήγησε στην αδυναμία επέκτασης της βιομηχανικής παραγωγής, χωρίς ταυτόχρονη ενίσχυση της οικοδομικής δραστηριότητας, η οποία ως γνωστόν ελάχιστα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας (Γιαννίτσης 1983). Σημαντικό πάντως τμήμα της αυξημένης ζήτησης κεφαλαιουχικών αγαθών στους παραπάνω κλάδους της μεταποίησης προήλθε και από τον

προσανατολισμό των δημοσίων επενδύσεων την περίοδο αυτή στη δημιουργία υποδομής (ενέργεια, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες) με σκοπό τη δημιουργία "εξωτερικών οικονομικών".

Η ζήτηση στην ίδια περίοδο κεφαλαιουχικών αγαθών από τη μεταποίηση συνέβαλε κατά 12,02% στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας. Οι κλάδοι των μεταφορικών μέσων, των μηχανών και συσκευών, των προϊόντων από μέταλλο και του ξύλου ήταν εκείνοι των οποίων η ζήτηση για τα κεφαλαιουχικά αγαθά που παράγουν συνέβαλε περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας.

3.2.2 Κλαδικές Επιδράσεις από την Επέκταση των Εξαγωγών

Η επέκταση των εξαγωγών στο χρονικό διάστημα 1958 - 1966 συνέβαλε κατά 12,56% στη μεγέθυνση του προϊόντος της ελληνικής οικονομίας. Η συμβολή του πρωτογενή τομέα ήταν 2,34%, της μεταποίησης 3,98% και του τριτογενή τομέα 5,58%. Στη μεταποίηση οι κλάδοι τρόφιμα, βασικές μεταλλουργικές, καπνός και παράγωγα πετρελαιοι υπήρξαν όσον αφορά τις εξαγωγές εκείνοι με τη μεγαλύτερη συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος της ελληνικής οικονομίας. Στον τριτογενή τομέα η μεγαλύτερη συμβολή προήλθε από τον κλάδο των λοιπών υπηρεσιών, των μεταφορών και του εμπορίου.

Η συμβολή της επέκτασης των εξαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος υπήρξε εντονότερη στην περίοδο 1963 - 1966. Στην περίοδο αυτή η συμβολή του πρωτογενή και του τριτογενή τομέα στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της οικονομίας υπήρξε σχεδόν διπλάσια σε σύγκριση με την περίοδο 1958 - 1963.

Σημαντικό επίσης γεγονός της περιόδου αυτής είναι ότι η ελληνική μεταποίηση δοκίμασε με αξιόλογη επιτυχία τις δυνατότητές της στη διεθνή αγορά. Η συμβολή της επέκτασης των εξαγωγών στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της αυξήθηκε από 9,74% την περίοδο 1958 - 1963 σε 12,9% την περίοδο 1963 - 1966. Η μεγαλύτερη συμβολή των εξαγωγών της μεταποίησης στο διάστημα 1958 - 1963 στη μεγέθυνση του προϊόντος αντανάκλα τον εξωστρεφή προσανατολισμό της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Ο εξωστρεφής προσανατολισμός αναγνωρίστηκε ως πρωταρχικός στόχος και ως η πιο αποτελεσματική στρατηγική για την αντιμετώπιση του προβλήματος της διεύρυνσης του βιομηχανικού δυναμικού, παράλληλα με τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, καθώς και ως στόχο με σημαντική συμβολή σε μια πιο ισόρροπη εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών (Γιαννίτσης 1983). Η πολιτική της εξωστρεφούς εκβιομηχάνισης στηρίχτηκε στη θέσπιση σημαντικών εξαγωγικών κινήτρων (π.χ. ΝΔ 4171/61, 4231/62, 4256/62 κ.λπ.) αλλά κυρίως στην προσπάθεια προσέλκυσης πολυεθνικών επιχειρήσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν στην περίοδο αυτήν αρκετές αξιόλογες σύγχρονες μονάδες με εξαγωγικό κατά κανόνα χαρακτήρα κυρίως στους κλάδους ενδιόμεσων και κεφαλαιουχικών προϊόντων. Οι σημαντικότερες από αυτές ανήκουν στη βασική μεταλλουργία (αλουμίνιο, νικέλιο), στη χημική βιομηχανία και στη βιομηχανία πετρελαιοειδών (πλαστικά, λιπάσματα, πετροχημικά κ.λπ.), στη βιομηχανία μεταλλικών ορυκτών καθώς και στις μηχανολογικές βιομηχανίες (κλάδοι 23, 24, Κιντής 1983). Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι και τα

μέσα της δεκαετίας του '50 οι περισσότεροι από τους κλάδους αυτούς ήταν ανύπαρκτοι ή βρίσκονταν σε νηπιακή κατάσταση.

Οι κλάδοι της μεταποίησης που συνέβαλαν περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος της μεταποίησης μέσω της επέκτασης των εξαγωγών στην περίοδο 1963 - 1966 σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο (1958 - 1963) ήταν τα τρόφιμα, παράγωγα πετρελαίου, μεταλλικά προϊόντα, βασικές μεταλλουργικές, ηλεκτρικά μηχανήματα και οι λοιπές βιομηχανίες. Με εξαίρεση τον κλάδο των λοιπών βιομηχανιών, σε όλους τους παραπάνω κλάδους η συμβολή της επέκτασης των εξαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας σε σύγκριση με αυτή της περιόδου 1958 - 1963 υπήρξε πολύ μεγάλη (τρόφιμα : 16,2% έναντι 8,5%, χημικά : 11,0% έναντι -2,9%, παράγωγα πετρελαίου : 21,9% έναντι 5,6%, βασικές μεταλλουργικές : 27,5% έναντι 5,5%, προϊόντα από μέταλλο : 23,2% έναντι 4,0%, ηλεκτρικά μηχανήματα : 6,6% έναντι 1,5% , Πίνακας 5 και 6). Παρατηρείται λοιπόν ότι στην περίοδο αυτή υπάρχει σαφής θετική συσχέτιση μεταξύ των κλάδων που τείνουν να συγκεντρώνονται οι πολυεθνικές εταιρίες και των κλάδων με τη μεγαλύτερη δυναμικότητα στις εξαγωγές. Είναι επομένως χαρακτηριστικό ότι η σημαντική μεταβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος της μεταποίησης, που προήλθε από την επέκταση των εξαγωγών μεταξύ 1963 και 1966, ήταν κυρίως άμεσο αποτέλεσμα της δραστηριότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων που ιδρύθηκαν μετά το 1961 με εξαγωγικό βασικό προσανατολισμό (Παπαντωνίου 1980, Παπανδρέου 1981, Φωτόπουλος 1983). Είναι ακόμη χαρακτηριστικό ότι η δραστηριότητα των πολυεθνικών αυτή την περίοδο επέφερε και μια επιπλέον σημαντική αλλαγή στην διάρθρωση των βιομηχανικών εξαγωγών, αφού είχε ως συνέπεια τη μείωση της εξαγωγικής σημασίας των παραδοσιακών μεταποιητικών κλάδων.

3.2.3 Κλαδικές Επιδράσεις από την Υποκατάσταση Εισαγωγών

Η χρονική περίοδος 1958 - 1966 χαρακτηρίζεται από σημαντική διείσδυση αλλοδαπών προϊόντων στην εγχώρια αγορά. Η εκτόπιση εγχώριων προϊόντων στην εσωτερική αγορά από αλλοδαπά προϊόντα συνέβαλε στη μείωση του προϊόντος της οικονομίας κατά 4,4%.

Οι κλάδοι παράγωγα πετρελαίου, μεταφορικά μέσα και βασικές μεταλλουργικές υπήρξαν οι μοναδικοί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας που στην περίοδο 1958 - 1966 παρουσίασαν θετική υποκατάσταση εισαγωγών. Αντίθετα, σε τέσσερις κλάδους (καπνός, τοιμέντα, ηλεκτρικά μηχανήματα, ενοικιάσεις κατοικιών) η συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος ήταν μηδενική, ενώ στους υπόλοιπους 28 κλάδους της οικονομίας υπήρξε αρνητική.

Η θετική υποκατάσταση εισαγωγών στα παράγωγα πετρελαίου συνδέεται κυρίως με το γεγονός ότι σ' αυτή την περίοδο λειτούργησε το βιομηχανικό συγκρότημα της ESSO (Διύλισητρία, υποπροϊόντα πετρελαίου κ.λ.π.). Η υποκατάσταση εισαγωγών στο κλάδο των βασικών μεταλλουργικών συνδέεται επίσης με το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου άρχισαν να λειτουργούν οι βιομηχανίες παραγωγής αλουμίνας-αλουμινίου και σιδηρονικελίου καθώς και οι υψικάμινοι της χαλυβουργικής (Αγαπητός 1989). Χαρακτηριστικό τόσο για τον κλάδο των παράγωγων πετρελαίου, κάτι που ισχύει και για τον κλάδο των μεταφορικών μέσων, είναι το γεγονός, ότι η μεγέθυνση του προϊόντος τους

στηρίχτηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην υποκατάσταση εισαγωγών (119,0% και 86,0% αντίστοιχα). Στον κλάδο των μεταφορών η θετική υποκατάσταση εισαγωγών θα πρέπει να συνδέεται με την έντονη παρουσία των πολυεθνικών επιχειρήσεων όπου η δραστηριότητά τους περιορίστηκε περισσότερο στην υποκατάσταση εισαγωγών παρά στην επέκταση εισαγωγών. Η μεγαλύτερη αρνητική συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας υπήρξε στους κλάδους της γεωργίας, των ορυχείων, των τροφίμων, των υφαντικών, της ένδυσης και των χημικών.

Η αρνητική υποκατάσταση εισαγωγών στον πρωτογενή τομέα αντικατοπτρίζει ουσιαστικά το μικρό βαθμό αυτόρκειας σε αγροτικά προϊόντα (κυρίως κτηνοτροφικά) λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας του κλάδου. Η μεγάλη διείσδυση αλλοδαπών προϊόντων στους κλάδους τρόφιμα, υφαντικά και ένδυση θα πρέπει να αντιπροσωπεύει κυρίως αγαθά πολυτελείας ή νέου τύπου προϊόντα, αφού οι παραδοσιακοί αυτοί κλάδοι απολάμβαναν (εκτός από τα τρόφιμα) υψηλή δασμολογική προστασία (Κάτορος, Σπανάκης 1983). Γενικά το γεγονός της αρνητικής υποκατάστασης εισαγωγών σε ορισμένους κλάδους καταναλωτικών αγαθών θα πρέπει να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό και στον "παράγοντα μίμησης" (demonstration effect). Σε λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες η βιομηχανία σπάνια συγκεντρώνεται στην ανάπτυξη της παραγωγής νέων προϊόντων και κατ' επέκταση στην προσπάθεια επηρεασμού της σύνθεσης της ζήτησης. Η ζήτηση κατά συνέπεια επηρεάζεται από εξωτερικές δυνάμεις μέσω του λεγόμενου demonstration effect. Η εγχώρια βιομηχανία καλείται εκ των υστέρων να προσαρμοστεί στα νέα πρότυπα ζήτησης (Κουτσουμάρης 1979).

Η αρνητική υποκατάσταση εισαγωγών στον κλάδο των ορυχείων αποδίδεται στις αυξημένες εισαγωγές πετρελαίου (που περιλαμβάνονται σ' αυτό τον κλάδο) λόγω της έντονης ζήτησής του ως ενδιάμεσης εισροής από τους λοιπούς μεταποιητικούς κλάδους. Η αρνητική συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας στον κλάδο των χημικών, κλάδο που σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τις εισαγωγές πρώτων υλών, καθώς και υποκατάσταση εισαγωγών στους περισσότερους κλάδους ενδιάμεσων προϊόντων (ελαστικά, πλαστικά, υαλουργία) γενικότερα, δείχνει ότι η όποια διαδικασία υποκατάστασης εισαγωγών που συντελέστηκε την περίοδο αυτή στην Ελλάδα, περιορίστηκε στη τελική φάση της βιομηχανικής επεξεργασίας, χωρίς την ανάπτυξη παραγωγικών διαδικασιών υποκατάστασης των απαιτούμενων άμεσων ή έμμεσων ενδιάμεσων προϊόντων (Τράπεζα της Ελλάδος 1974). Επιπλέον η χρησιμοποίηση σε μικρή κλίμακα εγχώριων ενδιάμεσων προϊόντων στην παραγωγική διαδικασία των πολυεθνικών επιχειρήσεων στους κλάδους αυτούς ερμηνεύει σε μεγάλο βαθμό την αρνητική συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών (Ρουμελιώτης 1978, Παπανδρέου 1981).

Η εικόνα της υποκατάστασης εισαγωγών διαφοροποιείται σημαντικά στις χρονικές περιόδους 1958 - 1963 και 1963 - 1966 (Πίνακας 5 και 6). Στην πρώτη περίοδο η διείσδυση αλλοδαπών προϊόντων στην εγχώρια αγορά και κατά συνέπεια η αρνητική συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος ήταν, σε σύγκριση με τη δεύτερη περίοδο (-3,76% έναντι -1,87%) εντονότερη. Στη δεύτερη περίοδο, ο εξωστρεφής προσανατολισμός της οικονομίας φαίνεται ότι οδήγησε και στην ίδρυση βιομηχανιών υποκατάστασης εισαγωγών. Στην πρώτη χρονική περίοδο οι κλάδοι των παραγωγών πε-

τρελαίου, των μεταφορικών μέσων, των δερμάτων, των ελαστικών και του ξύλου ήταν εκείνοι που σημείωσαν θετική συμβολή υποκατάστασης εισαγωγών. Στον κλάδο των υποδημάτων, τοιμέντων, μη μεταλλικών προϊόντων και ενοικιάσεων κατοικιών η συμβολή υποκατάστασης εισαγωγών υπήρξε μηδενική, ενώ αντίθετα στους υπόλοιπους 26 κλάδους της οικονομίας ήταν αρνητική και κυρίως πιο έντονη στα ορυχεία, στις υφαντικές και στα χημικά.

Στη δεύτερη περίοδο σε 16 κλάδους υπήρξε θετική συμβολή υποκατάστασης εισαγωγών (υψηλότερη ήταν στον κλάδο των βασικών μεταλλουργικών και των υφαντικών), σε 4 κλάδους μηδενική ενώ στους υπόλοιπους 15 κλάδους της οικονομίας αρνητική (με πιο έντονη στον πρωτογενή τομέα και στα τρόφιμα).

3.2.4 Κλαδικές Επιδράσεις από την Μεταβολή των Τεχνολογικών Συντελεστών

Οι μεταβολές στην τεχνολογία καθώς και οι μεταβολές στις τιμές αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες επηρεασμού των τεχνολογικών συντελεστών. Όσον αφορά τις μεταβολές στην τεχνολογία οι μεταβολές αυτές παίρνουν συνήθως τις εξής μορφές: α) υποκατάσταση σε μερικές παραγωγικές διαδικασίες μερικών εισροών με άλλες (π.χ υποκατάσταση των φυσικών υφαντικών ινών με συνθετικές), β) μεταβολές στη σύνθεση του προϊόντος ορισμένων παραγωγικών διαδικασιών (π.χ αύξηση της αναλογίας ειδικών μετάλλων στην παραγωγή σιδήρου και χάλυβα), γ) εξοικονόμηση πρώτων υλών ή ενέργειας (Σκούντζος 1980).

Η θετική συμβολή της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στη μεγέθυνση του προϊόντος (3,22%, Πίνακας 4) στην περίοδο 1958 - 1966 δείχνει ότι υπήρξε αύξηση της ενδιάμεσης ζήτησης, γεγονός που πρέπει να αποδοθεί κυρίως στις έμμεσες συνέπειες της επέκτασης της εγχώριας τελικής ζήτησης και των εξαγωγών.

Η μεγαλύτερη θετική επίδραση στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας, που προήλθε από τη μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών, παρατηρείται στην περίπτωση των υφαντικών, τροφίμων, προϊόντων από μέταλλο και των ηλεκτρικών μηχανημάτων. Η αύξηση της ζήτησης προϊόντων των κλάδων τρόφιμα, υφαντικά ως ενδιάμεσες εισροές οφείλεται στην αυξημένη ζήτηση από τους ίδιους τους κλάδους κυρίως λόγω της μεγάλης εξειδίκευσης που παρατηρήθηκε την περίοδο αυτήν σ' αυτούς τους κλάδους. Αντίθετα η αυξημένη ζήτηση προϊόντων στους κλάδους προϊόντα από μέταλλο και ηλεκτρικές μηχανές ως ενδιάμεσες εισροές προήλθε αποκλειστικά από τον κλάδο των κατασκευών ως αποτέλεσμα της έντονης οικοδομικής δραστηριότητας της περιόδου 1958 - 1966.

Αντίθετα οι κλάδοι με τις μεγαλύτερες αρνητικές επιδράσεις στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της οικονομίας λόγω μεταβολών των τεχνολογικών συντελεστών ήταν οι λοιπές υπηρεσίες, οι τράπεζες-ασφάλειες, το εμπόριο, το ξύλο, η ένδυση, τα δέρματα και τα χημικά

Η μικρότερη ζήτηση των προϊόντων των κλάδων ξύλο, ένδυση και δέρματα σαν ενδιάμεσες εισροές από τους άλλους κλάδους εκφράζει σε μεγάλη έκταση την υποκατάσταση παραδοσιακών υλικών (ξύλο, δέρμα, υφάσματα κ.λπ) με συνθετικές πρώτες ύλες. Το

γεγονός αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και την αξιοπρόσεκτη θετική μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών του κλάδου των πλαστικών.

Η μεγαλύτερη θετική συμβολή της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της μεταποίησης υπήρξε στους κλάδους υποδήματα, υαλουργία, πλαστικά, ελαστικά, ηλεκτρικά μηχανήματα, ποτά και υφαντικές (Πίνακας 4). Για όλους αυτούς τους κλάδους η συμβολή στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής τους που προήλθε από τη μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών, κυμάνθηκε από 29,6% στην περίπτωση του κλάδου των ποτών και των ηλεκτρικών μηχανών, έως 100% στον κλάδο των υποδημάτων. Αντίθετα οι μεγαλύτερες αρνητικές συμβολές στη μεγέθυνση του προϊόντος της μεταποίησης από τη μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών παρατηρούνται στην περίπτωση των δερμάτων (-191,6%), της ένδυσης (-63,8%), του ξύλου (-50,9%) και των μη μεταλλικών προϊόντων (-35,3%).

Οι επιδράσεις από τη μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών στη μεγέθυνση της ακαθάριστης παραγωγής της ελληνικής οικονομίας στα χρονικά διαστήματα 1958 - 1963 και 1963 - 1966 διαφοροποιούνται σημαντικά. Την πρώτη χρονική περίοδο η συμβολή ήταν 1,22%. Στους κλάδους παράγωγα πετρελαίου, δέρματα, ηλεκτρικά μηχανήματα, προϊόντα από μέταλλο και τράπεζες - ασφάλειες η μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών συνέβαλε περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας. Αντίθετα οι κλάδοι λοιπές υπηρεσίες, εμπόριο, τρόφιμα και ξύλο ήταν εκείνοι με τη μεγαλύτερη αρνητική συμβολή.

Στην αμέσως επόμενη χρονική περίοδο (1963-1966) η μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών συνέβαλε κατά 2,37% στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής. Οι κλάδοι υφαντικές ύλες, τρόφιμα, εμπόριο, γεωργία και λοιπές υπηρεσίες ήταν εκείνοι στους οποίους η θετική μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών συνέβαλε περισσότερο στη μεγέθυνση του προϊόντος ενώ οι κλάδοι παράγωγα πετρελαίου, τράπεζες - ασφάλειες, δέρματα, καπνός και προϊόντα από μέταλλο υπήρξαν εκείνοι με τη μεγαλύτερη αρνητική συμβολή.

4. Περίληψη και Συμπεράσματα

Η ανάλυση των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας στο χρονικό διάστημα 1958 - 1966 αποκάλυψε πολλές σημαντικές πλευρές όσον αφορά τις διαρθρωτικές μεταβολές που έγιναν στην οικονομία την περίοδο αυτή.

Οι διαρθρωτικές μεταβολές στην ελληνική οικονομία μετρήθηκαν ως : α) μεταβολές από την διεύρυνση της εγχώριας τελικής ζήτησης, β) μεταβολές από την επέκταση των εξαγωγών, γ) μεταβολές από την υποκατάσταση εισαγωγών, δ) μεταβολές στους τεχνολογικούς συντελεστές.

Η ανάλυση των επιδράσεων από την επέκταση της εγχώριας τελικής ζήτησης έδειξε ότι η μεγαλύτερη συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας προήλθε από την επέκταση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Αξιοσημείωτο αυτής της χρονικής περιόδου υπήρξε το υψηλό βάρος των υπηρεσιών στην ιδιωτική κατανάλωση. Η επέκταση των συνολικών ακαθαρσιών επενδύσεων συνέβαλε επίσης σε σημαντικό βαθμό στη μεγέθυν-

ση του προϊόντος, κατευθύνθηκε όμως σε μεγάλο βαθμό κυρίως στη οικοδομική δραστηριότητα. Ετσι αυτός ο προσανατολισμός των επενδύσεων δεν οδήγησε σε αποφασιστική αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας αυτή την περίοδο.

Σημαντική υπήρξε επίσης και η συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας η οποία προήλθε από την επέκταση των εξαγωγών. Η συμβολή αυτή ήταν μεγαλύτερη στη χρονική περίοδο 1963 - 1966, γεγονός που οφείλεται στον εξωστρεφή προσανατολισμό της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής στις αρχές της δεκαετίας του '60.

Η συμβολή της υποκατάστασης εισαγωγών στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας την περίοδο 1958 - 1966 υπήρξε αρνητική, γεγονός που δείχνει ότι την περίοδο αυτή υπήρξε σημαντική διείσδυση αλλοδαπών προϊόντων στην εγχώρια αγορά. Ο τρόπος που επιδιώχθηκε ο εξωστρεφής προσανατολισμός της οικονομίας αυτή την περίοδο φαίνεται ότι στηρίχτηκε στην παράλληλη διεύρυνση των εισαγωγών και συνεπώς αδυνατούσε να πετύχει τη μείωση της εξωτερικής εξάρτησης της οικονομίας. Σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση έπαιξαν και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις οι οποίες χρησιμοποιήσαν σε μικρή κλίμακα εγχώριες ενδιάμεσες εισροές.

Η συμβολή στη μεγέθυνση του προϊόντος της οικονομίας η οποία προήλθε από τη μεταβολή των τεχνολογικών συντελεστών στη χρονική περίοδο 1958 - 1966 υπήρξε σχετικά μικρή. Παρά ταύτα ο βαθμός στον οποίο η παραγωγική δραστηριότητα κάθε κλάδου επηρεάζεται από την παραγωγική δραστηριότητα των υπόλοιπων κλάδων της οικονομίας, μέσω της ζήτησης των προϊόντων του ως ενδιάμεσες εισροές, μεταβλήθηκε σημαντικά. Ετσι οι μεταβολές που έγιναν στους τεχνολογικούς συντελεστές είχαν σαν αποτέλεσμα για άλλους κλάδους να αυξηθεί και για άλλους να μειωθεί η εξάρτησή τους από τη δραστηριότητα των υπόλοιπων κλάδων του παραγωγικού συστήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης, της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας (1958-1966).

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
I ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	9,17	2,34	-1,1	0,47	10,88
II ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	46,57	4,64	-2,22	5,93	54,92
Ορυχεία	1,35	0,3	-1,09	0,44	1
Βιομηχανία - Βιοτεχνία	28,36	3,98	-1,06	4,67	35,95
Κατασκευές	15,44	0,27	-0,02	0,41	16,1
Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,42	0,09	-0,05	0,41	1,87
III ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	32,87	5,58	-1,08	-3,18	34,19
Εμπόριο	9,49	1,14	-0,18	-0,87	9,58
Μεταφορές - Επικοινωνίες	5,06	1,62	-0,19	0,83	7,32
Δημόσιες Υπηρεσίες	5,95	0,45	-0,29	-0,08	6,03
Λοιπές Υπηρεσίες	12,37	2,37	-0,42	-3,06	11,26
ΣΥΝΟΛΟ	88,6	12,55	-4,5	3,2	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης, της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας (1958-1963).

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
I ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	12,21	1,61	-0,4	-0,53	12,89
II ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	46,37	3,97	-1,61	7,06	55,79
Ορυχεία	2,32	0,15	-1,16	-0,37	0,94
Βιομηχανία - Βιοτεχνία	25,95	3,55	-0,38	7,31	36,43
Κατασκευές	16,74	0,21	-0,02	0,16	17,09
Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,36	0,06	-0,05	-0,04	1,33
III ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	34,76	3,66	-1,75	-5,34	31,33
Εμπόριο	9,72	0,77	-0,25	-2,37	7,87
Μεταφορές - Επικοινωνίες	6,95	1	-0,35	-0,43	7,17
Δημόσιες Υπηρεσίες	6,47	0,31	-0,58	-0,49	5,71
Λοιπές Υπηρεσίες	11,62	1,58	-0,57	-2,05	10,58
ΣΥΝΟΛΟ	93,35	9,25	-3,75	1,2	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης, της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης⁶² παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας (1963-1966).

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
I ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	5,78	3,01	-1,44	1,42	8,77
II ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	51,22	5,47	-1,14	-1,59	53,96
Ορυχεία	0,13	0,4	-0,05	0,57	1,05
Βιομηχανία - Βιοτεχνία	35,57	4,55	-1,09	-3,63	35,4
Κατασκευές	14,03	0,37	-0,01	0,66	15,05
Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,49	0,15	0,01	0,81	2,46
III ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	26,77	7,25	0,71	2,54	37,27
Εμπόριο	8,1	1,43	0,1	1,79	11,42
Μεταφορές - Επικοινωνίες	2,89	2,25	0,18	2,16	7,48
Δημόσιες Υπηρεσίες	4,83	0,6	0,23	0,71	6,37
Λοιπές Υπηρεσίες	10,95	2,97	0,2	-2,12	12
ΣΥΝΟΛΟ	83,75	15,75	-1,85	2,35	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1958-1966 (%)

Διάσπαση της συμβολής των συστατικών στοιχείων της εγχώριας τελικής ζήτησης στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1958-1966 (%)

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ
1. Γεωργία	9,17	2,34	-1,1	0,47	10,88	11,5	-0,23	0,91	-3,01
2. Ορυχεία	1,35	0,3	-1,09	0,44	1	0,27	0,02	0,67	0,39
3. Τρόφιμα	5,41	0,76	-0,91	1,07	6,33	5,31	-0,47	0,05	0,52
4. Ποτά	0,94	-0,2	-0,05	0,29	0,98	0,95	0	0	-0,01
5. Καπνός	2,45	0,75	0	0,67	3,87	1,95	0	0	0,5
6. Υφαντικές	1,85	0,6	-0,57	2,45	4,33	3,94	0,04	0,21	-2,34
7. Υποδήματα	-0,02	0,02	0	0,05	0,05	0,33	0	0	-0,31
8. Ενδυση	0,96	0,05	-0,24	-0,3	0,47	3,13	-0,01	0,08	-2,24
9. Ξύλα	1,67	0,03	-0,07	-0,55	1,08	0,18	0	0,78	0,71
10. Επιπλά	0,55	0,01	-0,03	-0,01	0,52	0,54	0	0,17	-0,16
11. Χαρτί	0,61	0,09	-0,11	0,24	0,83	0,49	0,03	0,08	0,01
12. Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	0,76	0,05	-0,04	0,08	0,85	0,66	0,06	0,06	-0,02
13. Δέρματα	0,18	0,19	-0,01	-0,23	0,13	0,24	0	0,01	-0,07
14. Ελαστικά	0,12	0,05	-0,02	0,11	0,26	0,15	0,03	0,14	-0,2
15. Πλαστικά	0,26	0	-0,02	0,42	0,66	0,29	0	0	-0,03
16. Χημικά	2,28	0,17	-0,49	-0,29	1,67	0,86	0,21	0,19	1,02
17. Παράγωγα πετρελαίου	1,38	0,27	1,73	-0,06	3,32	1,28	0,06	0,32	-0,28
18. Τσιμέντα	0,55	0,04	0	0,2	0,79	0,02	-0,01	0,35	0,19
19. Υαλουργία	0,19	0	-0,03	0,24	0,4	0,04	0	0,11	0,04
20. Μη μεταλλικά προϊόντα	1,16	0,04	-0,05	-0,3	0,85	0,04	-0,02	0,62	0,52
21. Βασικές μεταλλουργικές	1,09	0,43	0,09	-0,14	1,47	0,17	0,06	0,67	0,19
22. Προϊόντα από μέταλλο	1,85	0,21	-0,44	0,55	2,17	0,51	0,05	1,48	-0,19
23. Μηχανές και συσκευές	1,28	0,12	-0,45	-0,06	0,89	0,08	0,04	2,22	-1,06
24. Ηλεκτρικά μηχανήματα	1,42	0,08	0	0,63	2,13	0,56	0,04	1	-0,18
25. Μεταφορικά μέσα	0,76	0,08	0,8	-0,17	1,47	0,35	0,41	3,19	-3,19
26. Λοιπές θοιμηχανίες	0,66	0,14	-0,15	-0,22	0,43	0,85	-0,02	0,29	-0,46
27. Κατασκευές	15,44	0,27	-0,02	0,41	16,1	0,64	-0,51	10,12	5,19
28. Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,42	0,09	-0,05	0,41	1,87	1,3	0,09	0,2	-0,17
29. Μεταφορές	4,21	1,53	-0,18	0,53	6,09	4,03	0,29	0,88	-0,99
30. Επικοινωνίες	0,85	0,09	-0,01	0,3	1,23	0,61	0,11	0,07	0,06
31. Εμπόριο	9,49	1,14	-0,18	-0,87	9,58	8,41	0,11	1,3	-0,33
32. Τράπεζες, Ασφάλειες	3,17	0,24	-0,15	-1,15	2,11	0,55	0,11	0,51	2
33. Λοιπές υπηρεσίες	5,45	2,13	-0,27	-1,91	5,4	6,22	1,72	0,63	-3,12
34. Ενοικιάσεις κατοικιών	3,75	0	0	0	3,75	4,9	-0,4	0	-0,75
35. Δημόσιες υπηρεσίες	5,95	0,45	-0,29	-0,08	6,03	-0,5	5,64	0,15	0,66
Σύνολο	88,6	12,55	-4,5	3,2	100	60,85	7,45	27,45	-7,1

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης, της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1958-1963 (%).

Διάσπαση της συμβολής των αυστηρών στοιχείων της εγχώριας τελικής ζήτησης στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1958-1963(%).

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ
1. Γεωργία	12,21	1,61	-0,4	-0,53	12,89	10,14	-0,57	0,89	1,75
2. Ορυχεία	2,32	0,15	-1,16	-0,37	0,94	0,17	-0,05	0,6	1,6
3. Τρόφιμα	7,5	0,57	-0,55	-0,85	6,67	3,7	-0,83	0,04	4,59
4. Γιοτά	0,47	-0,66	-0,03	0,42	0,2	0,93	0	0	-0,46
5. Καπνός	0,77	1,74	-0,03	1,6	4,08	1,8	0	0,06	-1,1
6. Υφαντικές	1,17	0,77	-1,03	0,47	1,38	3,54	-0,13	0,19	-2,43
7. Υποδήματα	1,65	0	0	0	1,65	0,36	-0,03	0	1,32
8. Ενδυση	-0,98	0	-0,23	-0,26	-1,47	3,29	-0,12	0,04	-4,18
9. Ξύλα	1,58	0,02	0,02	-0,75	0,87	0,18	-0,05	0,69	0,77
10. Επιπλα	1,06	0,01	-0,01	0,11	1,17	0,55	-0,01	0,27	0,25
11. Χαρτί	0,83	0,07	-0,14	0,08	0,84	0,46	0,01	0,05	0,32
12. Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	0,85	0,03	-0,03	0,11	0,96	0,68	0,05	0,03	0,08
13. Δέρματα	2,78	0,32	0,08	1,19	4,37	0,32	-0,03	0,01	2,48
14. Ελαστικά	0,29	0,03	0,02	-0,12	0,22	0,12	0,03	0,07	0,06
15. Πλαστικά	0,2	0,02	-0,02	0,32	0,52	0,14	-0,01	0,01	0,05
16. Χημικά	1,64	-0,03	-0,75	0,16	1,02	0,56	0,11	0,15	0,82
17. Παράγωγα πετρελαίου	-1,34	0,21	1,78	3,08	3,73	1,8	-0,01	0,67	-3,8
18. Ταμμένα	0,59	0	0	0	0,59	0,03	-0,04	0,42	0,18
19. Υαλουργία	0,24	0,01	-0,04	-0,02	0,19	0	-0,01	0,12	0,13
20. Μη μεταλλικά προϊόντα	1,21	0,02	0	0,01	1,24	-0,02	-0,06	0,72	0,57
21. Βασικές μεταλλουργικές	1,04	0,01	-0,33	-0,54	0,18	0,08	0	0,35	0,61
22. Προϊόντα από μέταλλο	2,04	0,12	-0,11	0,95	3	0,25	-0,02	1,32	0,49
23. Μηχανές και συσκευές	0,82	0,04	-0,49	0,26	0,63	0,07	0,02	0,73	0
24. Ηλεκτρικά μηχανήματα	1,26	0,03	-0,26	0,98	2,01	0,45	-0,05	0,94	-0,08
25. Μεταφορικά μέσα	-0,07	0,17	2	0,22	2,32	0,28	0,16	-0,35	-0,17
26. Λοιπές βιομηχανίες	0,35	0,04	-0,23	-0,08	0,08	0,42	-0,08	0,19	-0,17
27. Κατασκευές	16,74	0,21	-0,02	0,16	17,09	0,87	-1,32	11,96	5,22
28. Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,35	0,06	-0,05	-0,04	1,32	1,13	0,11	0,13	0
29. Μεταφορές	6,06	0,94	-0,31	-0,49	6,2	4,79	0,49	0,76	0,03
30. Επικοινωνίες	0,89	0,06	-0,04	0,06	0,97	0,63	0,14	0,06	0,06
31. Εμπόριο	9,72	0,77	-0,25	-2,37	7,87	8,93	0,11	0,85	-0,18
32. Τράπεζες, Ασφάλειες	1,79	0,18	-0,22	0,81	2,56	0,45	0,13	0,55	0,66
33. Λοιπές υπηρεσίες	6,04	1,4	-0,35	-2,86	4,23	6,4	2,24	0,43	-3,02
34. Ενοικιάσεις κατοικιών	3,79	0	0	0	3,79	5,35	-0,77	0	-0,79
35. Δημόσιες υπηρεσίες	6,47	0,31	-0,58	-0,49	5,71	-1,06	5,03	0,11	2,39
Σύνολο	93,35	9,25	-3,75	1,2	100	57,8	4,45	23,05	8,05

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Η συμβολή της εγχώριας τελικής ζήτησης της επέκτασης των εξαγωγών, της υποκατάστασης των εισαγωγών και της μεταβολής των τεχνολογικών συντελεστών στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1963-1966 (%).

Διάσπαση της συμβολής των αυστηρών στοιχείων της εγχώριας τελικής ζήτησης στην αύξηση της ακαθάριστης παραγωγής της Ελληνικής οικονομίας 1963-1966(%).

ΚΛΑΔΟΣ	ΕΓΧΩΡΙΑ ΤΕΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑ- ΛΩΣΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ
1. Γεωργία	5,78	3,01	-1,44	1,42	8,77	11,04	0,13	0,82	-6,2
2. Ορυχεία	0,13	0,4	-0,05	0,57	1,05	0,17	0,06	0,35	-0,45
3. Τρόφιμα	2,95	0,97	-0,95	3,02	5,99	5,79	0,02	0,05	-2,92
4. Ποτά	1,56	0,29	-0,05	0,01	1,81	1,09	0	0	0,47
5. Καπνός	5,08	-0,2	0	-1,21	3,67	2,48	0	0,09	2,5
6. Υφαντικές	2,96	0,44	0,46	3,64	7,5	4,02	0,22	0,16	-1,43
7. Υποδήματα	-1,88	0,04	-0,01	0,17	-1,68	0,3	0,02	0	-2,2
8. Ενδυση	2,87	0,07	-0,14	-0,25	2,55	2,51	0,08	0,03	0,24
9. Ξύλα	1,15	0,03	-0,14	0,25	1,29	0,13	0,03	0,42	0,57
10. Επιπλά	0,02	0,01	-0,05	-0,15	-0,17	0,54	0	0,07	-0,6
11. Χαρτί	0,43	0,12	0,04	0,23	0,82	0,43	0,05	0,08	-0,13
12. Εκδόσεις - Εκτυπώσεις	0,68	0,08	-0,03	-0,01	0,72	0,6	0,08	0,06	-0,06
13. Δέρματα	-2,32	0,09	-0,13	-2,06	-4,42	0,25	0,01	0,01	-2,6
14. Ελαστικά	-0,08	0,07	0,02	0,28	0,29	0,13	0,01	0,07	-0,29
15. Πλαστικά	0,47	0,01	0,01	0,31	0,8	0,49	0	0,07	-0,09
16. Χημικά	2,38	0,26	0,34	-0,63	2,35	0,64	0,13	0,16	1,44
17. Παράγωγα πετρελαίου	8,19	0,63	0,34	-6,29	2,87	1,4	0,16	0,71	5,92
18. Τσιμέντα	0,54	0,09	0	0,38	1,01	0,02	0,01	0,3	0,2
19. Υαλουργία	0,16	0,01	0,01	0,45	0,63	0,07	0	0,11	-0,03
20. Μη μεταλλικά προϊόντα	1	0,03	-0,1	-0,5	0,43	0,09	0,01	0,45	0,45
21. Βασικές μεταλλουργικές	0,55	0,78	0,72	0,8	2,85	0,12	0,04	0,41	-0,02
22. Προϊόντα από μέταλλο	2,27	0,3	-0,62	-0,67	1,28	0,66	0,08	1,44	0,11
23. Μηχανές και συσκευές	1,4	0,1	0	-0,32	1,18	0,08	0,01	0,99	0,32
24. Ηλεκτρικά μηχανήματα	2	0,15	0,49	-0,38	2,26	0,35	0,11	0,72	0,83
25. Μεταφορικά μέσα	2,51	0,04	-1,44	-0,56	0,55	0,3	0,31	4,36	-2,46
26. Λοιπές βιομηχανίες	0,68	0,13	0,14	-0,14	0,81	0,5	0,06	0,11	0,01
27. Κατασκευές	14,03	0,37	-0,01	0,66	15,05	0,42	0,37	7,94	5,3
28. Ηλεκτρισμός - Υδρευση	1,49	0,15	0,01	0,81	2,46	1,42	0,06	0,19	-0,17
29. Μεταφορές	2,03	2,11	0,13	1,7	5,97	2,69	0,01	0,8	-1,46
30. Επικοινωνίες	0,86	0,14	0,05	0,46	1,51	0,56	0,06	0,1	0,15
31. Εμπόριο	8,1	1,43	0,1	1,79	11,42	6,76	0,06	1,26	0,01
32. Τράπεζες, Ασφάλειες	4,43	0,3	0,1	-3,19	1,64	0,55	0,05	0,38	3,45
33. Λοιπές υπηρεσίες	2,81	2,67	0,1	1,07	6,65	4,74	0,98	0,13	-3,04
34. Ενοικιάσεις κατοικιών	3,71	0	0	0	3,71	4,3	0	0	-0,6
35. Δημόσιες υπηρεσίες	4,83	0,6	0,23	0,71	6,37	0,08	5,52	0,06	-0,83
Σύνολο	83,1	15,5	-2	2,35	100	55,5	8,75	23	-3,5

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαπητός, Γ., 1989 : *Εξελιξεις και διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας (1950-1987)*. Σμπιλιας, Αθήνα .
- Chenery, H.B, *"The patterns of Japanese Growth, 1914-1954"*.
- Shishido, S, *Econometrica* , vol. 30, No. 1, pp . 98-139.
- Watanabe, T., 1962 :
- Γιαννίτσης, Τ., 1983 : *Η ελληνική βιομηχανία. Ανάπτυξη και κρίση*, Gutenberg , Αθήνα .
- Κάτσος , Γ., Σπανάκης , Ν., 1983 : *Βιομηχανική προστασία και ένταξη*. ΚΕΠΕ , Επιστημονικές Μελέτες 3, Αθήνα .
- Κιντής, Α., 1982 : *Η ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας*. Gutenberg , Αθήνα
- Κουτσουμάρης, Γ., 1963 : *Η μορφολογία της ελληνικής βιομηχανίας*. ΚΕΠΕ, Αθήνα
- Morley, S. A., and Smith, G.W., 1970 : *"On the Measurement of Import Substitution"*. American Economic Review, Vol. 60, No 4, pp 728-735 .
- Πανεθυμιτάκης, Α., 1985 : *Η μέτρηση της υποκατάστασης εισαγωγών, παραδοσιακοί δείκτες και δύο νέες προτάσεις*. Ελληνική Εμπειρία 1958-1976. ΚΕΠΕ, Επιστημονικές Μελέτες 17 , Αθήνα
- Παπανδρέου, Β., 1981 : *Πολυεθνικές επιχειρήσεις και αναπτυσσόμενες χώρες. Η περίπτωση της Ελλάδας*. Gutenberg , Αθήνα .
- Παπαντωνίου, Γ., 1980 : *"Εξωτερικό εμπόριο και βιομηχανική ανάπτυξη, η Ελλάδα και η ΕΟΚ"*. Οικονομία και Κοινωνία, Απρίλιος, σσ. 39-53.
- Ρουμελιώτης, Π., 1978 : *Πολυεθνικές επιχειρήσεις και υπερκοστολογήσεις-υποκοστολογήσεις στην Ελλάδα*. Παπαζήσης, Αθήνα.
- Σκούντζος, Θ., 1980 : *Διαρθρωτικές Αλλαγές στην Ελληνική Οικονομία : Διαχρονική Ανάλυση στα Πλαίσια του Συστήματος Εισροών-Εκροών*. ΚΕΠΕ, Αθήνα
- Σκούντζος, Θ., Ματθαίος, Γ., 1980 : *Πίνακες εισροών-εκροών της ελληνικής οικονομίας 1958-1977*. ΚΕΠΕ, Αθήνα.
- Σταυρινός, Β., 1981: *"Διαρθρωτικές μεταβολές της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο 1958-1966"*. Σπουδαί.τ. ΛΑ', σσ.367-387.
- Τράπεζα της Ελλάδος, 1974 : *Εκθεση του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1974*, Αθήνα.
- Φωτόπουλος, Τ., 1985 : *Εξαρτημένη ανάπτυξη. Η ελληνική περίπτωση*. Εξάντας, Αθήνα.